

ZPRÁVY

XLVIII. mezinárodní konference archeologie středověku

Ve dnech 19.–23. září 2016 se v Českých Budějovicích konala XLVIII. mezinárodní konference archeologie středověku pořádaná Archeologickým ústavem Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích a Husitským muzeem v Táboře. Konference na téma Postmedievální archeologie proběhla v prostorách Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Cílem setkání bylo podat přehled současného stavu archeologického bádání novověkého až recentního období na území České republiky a Slovenska. Jednání konference bylo rozděleno na pět bloků (novověká krajina a venkovská sídla, města a výroba ve středověku, církevní stavby a novověký pohřební ritus, válečné události a vojenské konflikty, archeologie modernity). Na setkání dorazilo celkem 105 účastníků z České republiky a Slovenska, zaznělo 70 referátů a prezentováno bylo 26 posterů. Konference byla poznamenána úmrtím prof. PhDr. Zdeňka Měřinského, CSc., který v minulých desetiletích patřil k jejím hlavním organizátorům. Po minutě ticha za zemřelého následovaly uvítací proslovy rektora Jihočeské univerzity doc. Tomáše Machuly, Ph.D., Th.D., děkana Filozofické fakulty Jihočeské univerzity prof. PaedDr. Vladimíra Papouška, CSc., ředitele Husitského muzea v Táboře Mgr. Jakuba Smrčky, Th.D., a ředitele Jihočeského muzea v Českých Budějovicích Ing. Františka Štangla.

Foto Jana Sequensová

Po úvodním referátu autorské trojice R. Krajíc, Z. Meřinský a P. Vařeka o dějinách bádání a současném stavu archeologie postmedieválního období včetně v poslední době se rozvíjející archeologie modernity (archeologie subrecentního a recentního období či archeologie 19. a 20. století) následoval první blok s názvem *Novověká krajina a venkovská sídla* (celkem dvanáct referátů¹). Sídlním vývojem, procesem pustnutí a tzv. sociálními úhory na Chebsku v pozdním středověku a raném novověku se zabýval T. Klír. V následujícím referátu přiblížil

¹ Zpráva si neklade za cíl podat kompletní výčet přednesených referátů. Snaží se pouze výběrově upozornit na ty, které například přispěly k diskusi.

M. Hanuliak výzkum novověkých objektů z Mužle-Čenkova s velmi zajímavou interpretací. Poutavý referát o zaniklých středověkých osadách u Radomyšle na Strakonicku následně představil B. Nechvátal. Stavebním vývojem hradu Orlík nad Vltavou v 16. století se zabýval J. Varhaník. Autorem metodicky přínosné přednášky o vývoji a archeologickém výzkumu zámecké zahrady v Českém Krumlově byl J. Havlice. Rozvalu o novověkých šibenících pronesl P. Sokol a blok svým referátem o archeologii jihočeské koněspřežní dráhy ukončil O. Chvojka.

Následující sekce s názvem *Města a výroba ve středověku* (16 příspěvků) zahrnovala široké spektrum témat a pokračovala i následujícího dne. Plošný výzkum náměstí v Horažďovicích za širší kolektiv přiblížil K. Kašák. Metodicky zajímavý výzkum bloku budov v Teplicích představila za kolektiv M. Soukup, P. Kováčik, V. Hadrava a V. Dudková poslední jmenovaná spoluautorka. V úterý pak vystoupil M. Vyšohlíd s příspěvkem o zaniklém židovském městě v Praze-Libni. Následoval shrnující referát R. Krajíce k výjimečnému výzkumu nádrže Jordán v Táboře. O možnostech a limitech měření prvkového složení novověkých mincí informoval J. John. Keramickými nálezy 18. století z pražské thealinské koleje se zabývala K. Matějková. Kolektiv K. Derner, J. Crkal a M. Sýkora pronesl příspěvek o raně středověkých archeologických nálezech z vnější bašty opevnění Kadaně.

Odpoledne zazněly referáty k tématu *Církevní stavby a novověký pohřební ritus* (celkem 17 příspěvků). Z nich uveďte například referát M. Omelky a O. Řebounové o stavu a perspektivách bádání novověkého pohřebního ritu v Čechách či příspěvek M. Králíkové o pohřbívání v 16.–18. století na Moravě. Navečer proběhla prohlídka historického centra města České Budějovice s odborným výkladem Z. Thomové.

Ve středu dopoledne pokračovaly přednášky na téma církevní stavby a novověký pohřební ritus. Zazněl příspěvek P. Kacla a E. Průchové o výzkumu novověkých hřbitovů v Praze-Karlíně, příspěvek o pohřbívání u kostelů na Chrudimsku ve vrcholném středověku a v novověku od J. Frolíka nebo příspěvek zabývající se nálezy barokních poutních a bratrských medailok od O. Řebounové a M. Omelky. Z tématu v pozitivním slova smyslu vybočoval příspěvek J. Gregorové, S. Petrášové a Z. Ondřejkové o výzkumu a následné prezentaci sakrální architektury a karneru v Trnavě.

Ve středu odpoledne započal předposlední blok konference s názvem *Válečné události a vojenské konflikty* (celkem 11 příspěvků). Zazněl například příspěvek o výzkumech a průzkumech v prostoru Bílé hory od M. Bureše a L. Rytíře, dále příspěvek o hledání a nalezení relikvů šance z počáteční fáze třicetileté války na nynější česko-rakouské hranici od J. Johna a D. Kováře, diskusní příspěvek o možnostech zkoumání třicetileté války na Chrudimsku archeologickými metodami od J. Musila, P. Netolického a M. Preusze či velmi zajímavý příspěvek zabývající se interpretací nálezů výstroje z hromadného hrobu z doby prusko-rakouského konfliktu, z roku 1866, od M. Holase. Ve středu večer proběhly ve vestibulu FF JU autorské prezentace posterů, které byly doprovázeny podnětnou diskusí.

Na čtvrtek byla naplánována celodenní odborná exkurze. Účastníci konference nejprve navštívili zrekonstruovanou budovu Jihočeského muzea s nově instalovanou výstavou Příběh města, kterou je provedla Z. Thomová. Dalším cílem exkurze bylo město Tábor, kde účastníci pod vedením R. Krajíce navštívili expozice Život a práce středověké společnosti a Táborský poklad. Po návratu do Českých Budějovic si prohlédli Muzeum pivovarnictví a pivovar Budvar. Následoval vydařený společenský večer v prostorách Jihočeské univerzity.

V pátek proběhl poslední blok referátů s názvem *Archeologie modernity* (celkem 12 referátů). Po úvodním příspěvku P. Vařeky následoval například referát kolektivu M. Pták, M. Divišová a J. Beneš o perspektivách archeologických komponent 20. století na hradišti v Netolicích. O možnostech archeologie 20. století na příkladu pošumavské obce Kolinec referoval M. Pták. O opevňovacích pracích a bojích první světové války u slovenské obce Výrava informovali J. Zubalík, J. Petřík, J. Těsnohlídek, R. Biško, M. Vojtas, M. Fojtík, J. Kadlec, R. Kapavík, M. wDrobnák, P. Vavrečka a P. Tajkov. Druhoválečné události byly reflektovány například referáty o výzkumu německého opevnění u Pasohlávek od J. Zubalíka, B. Komoróczyho, M. Lukáše a M. Vlacha, dále metodickým referátem od M. Ptáka a I. Nachtigala o exhumacích válečných

obětí na jihu a jihozápadě Čech či poutavým příspěvkem o neznámém protiletadlovém krytu z Prahy-Bubenče od M. Bureše a J. Pařeza. Chronologicky navázal nesmírně zajímavý příspěvek o vesnicích zaniklých v poválečném období od J. Vágnera, příspěvek o vojenském výcvikovém táboře Prameny od K. Kozlové, M. Raka a L. Stárkové či referát o zaniklé vesnici a vodní nádrži Fláje od M. Váni. Škoda jen, že atmosféra celého pátečního bloku věnovaného archeologii modernity silně utrpěla nepřítomností či dřívějším odchodem většiny účastníků, čímž byla zne-možněna rozsáhlejší diskuse k příspěvkům, která byla očekávána.

XLVIII. konference archeologie středověku podala základní přehled o archeologii postmedieválního až recentního období v České republice a na Slovensku. Milým překvapením byla velká účast mladší badatelské generace a zájem studentů archeologie nejen z pořádající univerzity. Setkání upozornilo na potřebu interdisciplinárního přístupu při řešení otázek spjatých s prováděním a vyhodnocováním výzkumů novověkého až recentního stáří. Ukázalo se, že archeologie subrecentního a recentního období se těší velkému zájmu veřejnosti a alespoň vybrané archeologické památky tohoto období zasluhují větší pozornost a ochranu; diskutovány byly též etické problémy související především se záchrannými a badatelskými výzkumy tohoto období. Setkání dozajista přispěje díky předneseným a následně publikovaným příspěvkům k rozvoji postmedievální archeologie ve středoevropském prostoru.

Martin Pták

Workshopy ke středověké a novověké keramice v Panské Lhotě v letech 2015 a 2016

KATEŘINA TĚSNOHLÍDKOVÁ – KAREL SLAVÍČEK – PETR ŽAŽA – JANA MAZÁČKOVÁ

V letech 2015 a 2016 se v Panské Lhotě u Jihlavy na vědecko-výzkumné stanici Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (dále jen ÚAM) uskutečnily dva workshopy ke středověké a novověké keramice. Workshopy zaměřené na otázky výzkumu středověké a novověké keramiky a na její experimentální výrobu se v Panské Lhotě konají již od roku 2012 (obr. 1; Doležalová–Těsnohlídek–Slavíček–Mazáčková 2015; Doležalová–Mazáčková 2013). V roce 2015 tyto workshopy poprvé doplnil publikační výstup a účastníkům obou workshopů bylo umožněno publikovat příspěvky v supplementech ediční řady *Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque* pod názvem *Workshopy ke středověké a novověké keramice, Panská Lhota 2015*. Sborník se zaměřuje na metodické postupy výzkumu keramiky, zahrnuje studie věnované starším i mladším chronologickým obdobím. Jeho cílem je přinést přehled o současných trendech výzkumu keramiky především z pohledu mladých badatelů.

Obr. 1. Experimenty probíhající na zahradě vědecko-výzkumné stanice v Panské Lhotě (2015). Foto Archiv ÚAM FF MU.

Vedle pořádání workshopů se členové „experimentálního týmu“ podílejí na dalších vědeckých i popularizačně-vzdělávacích akcích souvisejících s výpaly keramiky. V září 2015 a 2016 se aktivně účastnili výpalu keramiky v rekonstrukci pece z doby římské v Mayen (Labor für Experimentelle Archäologie, Römisches-Germanisches Zentralmuseum) a na podzim 2016 topení v rekonstrukci